

รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

A MODEL OF STUDENT'S AGGRESSIVE BEHAVIORS PROMOTING ADJUSTMENT
ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION AREA

¹เปมิกา สุขสำราญ Pemiga Suksamran, ²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan,

³ระวิง เรืองสังข์ Rawing Rueangsang

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Ploy_Pemiga2533@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม 2) สร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม และ 3) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 372 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 362 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ประกอบด้วย (1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว (3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว (4) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา และ (5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ส่วนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติ ส่วนที่ 5 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 3) รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบ, พฤติกรรมความก้าวร้าว, นักเรียน, หลักพุทธธรรม

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the state and problem of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles, 2) create a model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles, and 3) propose the model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles. Mixed methods research was used in the study. The qualitative data were collected from documents, in-depth interviews with 5 school administrators and focus group discussions with 10 experts and then analyzed by content analysis. The quantitative data were collected through questionnaires from 372 teachers and 362 school administrators obtained by multi-stage random sampling. The data were analyzed by percentage, frequency, mean and standard deviation. Results found that 1) the overall of state and problem of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles was at a moderate level. 2) Model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles consisted of 5 components; Part 1 Principle, Part 2 Objective, Part 3 The process of promoting the reduction of aggressive behavior among students consisted of (1) the student care system, (2) factors affecting the aggression behavior, (3) the process of reducing aggression behavior, (4) Buddhist principles (Tri-Sikkha) such as Sila, Samadhi and Panya, and (5) a project for reducing aggressive behavior, Part 4 Practice guidelines, and Part 5 Achievement condition. 3) A model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles was of the greatest benefit whereas accuracy, suitability and the possibilities were at high level, respectively.

Keywords: Model, Aggressive Behaviors, Student, Buddhist Principles

บทนำ

สภาพสังคมไทยในยุคของความล้ำสมัยทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม กลุ่มคนหรือบุคคลในสังคมจะต้องมีวิถีชีวิตยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย หากเยาวชนไม่สามารถปรับการดำเนินชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมอย่างเหมาะสมได้จะเกิดปัญหาในสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ได้แก่ ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านการปรับตัว ปัญหาจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ส่วนมากมีการดำเนินชีวิตอย่างยากลำบากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม นักเรียน ส่วนมากแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดทักษะการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาพฤติกรรมส่วนตัว ครอบครัว และสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เมื่อนักเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วอาจเป็นคนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ มีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ทำให้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตต่ำขาดภูมิคุ้มกัน (นฐมล สาดบางเคียน, 2557) ซึ่งพฤติกรรมหนึ่งที่เด็กกระทำผิดนั้นก็คือพฤติกรรมความก้าวร้าว ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อบุคคลทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา คนที่มีพฤติกรรมความก้าวร้าวสูงเป็นคนที่ขาดการควบคุมตนเองและทำลายล้างสิทธิคนอื่นย่อมเกิดอันตรายต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะความก้าวร้าวนำไปสู่การทำลายล้างชีวิต (วลัยกรณ์ แพร์กิจธรรมชัย, 2555)

พฤติกรรมความก้าวร้าวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนสายสามัญในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะพบพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งแกล้งรังแกเพื่อน หรือรุ่มร่ามในโรงเรียน การพูดจา ส่อเสียด ล้อเลียน ช่มชู้คุกคามเด็กที่อ่อนแอกว่า แต่ถ้าบุคคลสามารถควบคุมอารมณ์โกรธของตนได้ก็จะทำให้เข้าอกเข้าใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งและความรุนแรงได้อีก โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งพบว่านักเรียนบางคนมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ของตน โดยจะเห็นได้จากการแสดงออกในรูปของพฤติกรรมก้าวร้าวหลายรูปแบบ จนเป็นสาเหตุให้เกิดการแกล้งเพื่อน การช่มชู้เอาเงิน พูดจาหยาบคาย ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมาล้วนส่งผลเสียต่อระบบการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนทั้งสิ้น และยังเป็นการทำให้เสียสุขภาพจิตทั้งครูและนักเรียนร่วมชั้น อีกสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนสำคัญทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมความก้าวร้าวมากหรือน้อยได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละครอบครัวด้วย ซึ่งจะพบว่าจากภาวะในสังคมปัจจุบันพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อมาเลี้ยงดูครอบครัว อาจทำให้ไม่สามารถหาหน้าที่ของการเป็นสมาชิกครอบครัวที่ดีได้เต็มที่ เมื่อกลับมาถึงบ้านอย่างเหน็ดเหนื่อย คำพูดจาอาจจะมีกระทบกระทั่งกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นถ้าขาดความเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาทั้งด้านความคิด การแสดงออกในหลายๆ แบบที่รุนแรงแตกต่างกันไป ถ้าภายในครอบครัวเกิดปัญหาทะเลาะกันสิ่งที่จะตามมาหลังจากนั้นก็คือปัญหาที่เก็บกดไว้ในใจ เกิดความคับข้องใจ เดือดร้อนใจ และจะไม่มีการระบายให้ใครฟัง ในแต่ละครอบครัวจะมีทักษะการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน สมาชิกของครอบครัวที่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสมนั้นจะมีความรักความผูกพัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน ก็จะทำให้สามารถคิดวิธีจัดการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสังคมปัจจุบันพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น เมื่อเด็กกระทำผิด เด็กได้รับการลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับความผิดนั้นๆ เมื่อเด็กกระทำความผิดแต่ได้รับการลงโทษในสถานเบาเด็กก็อาจจะยอมเสี่ยงที่จะกระทำความผิดอีกครั้ง เพื่อจะได้ของที่ต้องการ (มิสชนัญญา เงินเมือง, 2553)

พฤติกรรมความรุนแรงของเด็ก เยาวชน และวัยรุ่นนั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งคุณภาพชีวิตของเด็ก ดังนั้นจึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวให้ลดน้อยลงซึ่งการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาสอดแทรกไว้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งพฤติกรรมหรือการกระทำ ในมิติทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “กรรม” ซึ่งมีความหมายเป็นกลางๆ ใช้ได้ทั้งในทางดีและไม่ดี ถ้าประพฤติปฏิบัติดีเรียกว่า กุศลกรรม ถ้าประพฤติปฏิบัติไม่ดี เรียกว่า อकुศลกรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกใน 3 ลักษณะ คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม เพราะพระพุทธศาสนาถือว่าการแสดงออกของมนุษย์ทุกอย่างถือว่าเป็นกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา ใจ ในบรรดา กรรมทั้ง 3 นี้ กรรมที่เกิดทางใจถือว่า มีผลมากกว่ากรรมที่เกิดทางกายและทางวาจา เพราะกรรมทางใจเป็นสาเหตุให้บุคคลคนกระทำความกรรมทางกายและพูดออกมาทางวาจา พฤติกรรมหรือการกระทำที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรงนั้น เกิดจากการกระทำกรรมทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ พฤติกรรมทางกาย พฤติกรรมทางวาจา และพฤติกรรมหรือความคิดที่แฝงอยู่ภายใต้จิตใจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือ อกุศลมูล พฤติกรรมดังกล่าวเมื่อปฏิบัติหนักไปทางใดทางหนึ่งอันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดานพื้นเพของจิต อุปนิสัย พื้นนิสัย ตัวความประพฤติเรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีความประพฤติอย่างนั้นๆ เรียกว่า จริต (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2561)

ในการแก้ไขปัญหาความก้าวร้าวโดยอาศัยหลักธรรมนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากพ่อ แม่ ครู และพระสงฆ์ในการช่วยให้เด็กสามารถลดพฤติกรรมความก้าวร้าวซึ่งพ่อแม่จะต้องอบรม สั่งสอน ใช้การออกคำสั่งที่เอาจริง แต่ไม่ใช้อารมณ์โกรธ ให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย ซึ่งเป็นสิ่งดีๆ ที่เราจะให้กับเด็ก การควบคุมต้องไม่เข้มงวดเกินไป และไม่ยอมตามใจเด็กมากเกินไป บางครั้งการควบคุมเด็กขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและอารมณ์ของพ่อแม่ด้วย พ่อแม่บางคนอาจควบคุมลูกไม่เป็น รู้สึกสงสารลูกไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ การที่เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น ไปพร้อมกับการควบคุมกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยที่เหมาะสม ฝึกให้ช่วยเหลือตนเองได้ตามพัฒนาการที่ควรจะเป็น จะทำให้เด็กมีการควบคุมอารมณ์ตนเองที่ดี รู้จักกฎเกณฑ์ปรับตัวให้เข้ากับสังคมและผู้อื่นได้ง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ดี กล้าคิดกล้าแสดงออก เมื่อโตขึ้นก็สามารถร่วมงานร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้ดี มีเป้าหมายในชีวิตและพยายามไปให้ถึงจุดหมาย ไม่ย่อท้อ รู้จักสร้างกำลังใจให้ตนเอง ซึ่งเป็นความปรารถนาของพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กทุกคน หมั่นพาบุตรหลานเข้าวัดทำบุญ ฟังเทศ ฟังธรรมเพื่อให้เด็กมีอารมณ์ที่สงบ ครูผู้สอนควรกำหนดกติกาให้ชัดเจนเอาจริงกับกฎเกณฑ์ ไม่ปล่อยให้มีการละเมิดกันใช้เทคนิค “ขอเวลานอก” เมื่อเด็กละเมิดคนอื่น “แจ้งข้อหา” อย่างรวบรัด ฟังเหตุการณ์รอบด้านอย่างสงบ เปิดโอกาสให้พูดพอควร แต่อย่าให้เป็นการแก้ตัวเกินไป ตัดสินด้วยความสงบ ตามข้อตกลงของการจัดการเมื่อมีการละเมิดกัน ใช้การลงโทษ ที่ไม่ก้าวร้าวรุนแรง เช่น การตัดรางวัล บำเพ็ญประโยชน์ ออกกำลังกาย ขวนขวายหาวิธีการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ เช่น เวลาเพื่อนล้อเลียน จะมีทางออกอื่นๆ อย่างไรอีก เช่น ฟ้องครู บอกเพื่อนตรงๆ ให้เพื่อนช่วย ไม่สนใจ เปลี่ยนความคิดใหม่ เพื่อนล้อเท่ากับเพื่อนสนใจ อยากเล่นด้วย ล้อกลับชวนเพื่อนเล่นอย่างอื่น ทำให้เพื่อนรักเสียเลย ชูกลับ หากิจกรรมเบนความสนใจ ใช้กิจกรรมที่ระบายความโกรธ ความก้าวร้าว เช่น เตะฟุตบอล ชกกระสอบทราย เครื่องปั้นดินเผา แกะสลัก แต่กิจกรรมนั้นต้องมีการติดตามควบคุมให้ทำงานที่เป็นประโยชน์ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและครู ฝึกนั่งสมาธิ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือการเข้าค่ายคุณธรรมนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาเป็นพระอาจารย์ในการสอนหลักคุณธรรม เทศก์สอนเด็กตั้งวิธีการพ้ออุ้ม แม่ชู้ ครูพาเดิน พระพาไป วินัยเข้ากำกับ (พระสรวิชัย อภิปัญญา และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2553)

ดังนั้น กระบวนการพัฒนามนุษย์ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับเบื้องต้นว่าสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจได้ โดยเฉพาะการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น เช่น การกระทำความรุนแรงต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน สังคมประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา เป็นต้น โดยในปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบที่สามารถส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวในโรงเรียนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มักจะมีการแก้ไขพฤติกรรมความก้าวร้าวที่ปลายเหตุ ขาดแบบแผนและการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เด็กซึ่งลดค่อยๆ ลดพฤติกรรมความก้าวร้าวลง ต้องมีรูปแบบในการปฏิบัติที่สามารถส่งผลถึงพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งพ่อ แม่ ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดผลดีกับเด็กมากที่สุด ซึ่งหากมีการสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นที่ใช้กระบวนการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขามาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวัยรุ่นให้มีความเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต มีจิตที่ประกอบด้วยเมตตากรุณาต่อกัน ไม่คิด อิจฉาริษยา ซึ่งกันและกัน ถือได้ว่าเป็นความต้องการของคนทุกคนในสังคม

เพราะฉะนั้น ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของบุคคลโดยใช้กระบวนการพัฒนาตามแนวพุทธแล้วทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ, ตำรา, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, เว็บไซต์ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้สภาพปัญหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรอบแนวคิดในการวิจัย และเครื่องมือ
2. ศึกษาจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 400 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 364,068 คน โดยการเปิดตารางของทาโรยามาเน่ Taro Yamane (อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้

หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก กลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก

2.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,386 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างในสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง ที่ขนาดประชากรเกิน 30,000 ขึ้นไป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยกำหนดจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบ่งออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก นำกลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก

2.3 เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาของรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นำแบบสอบถามที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องเหมาะสม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (Cronbach, 1984: 126) พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.93 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนนั้นไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2) โรงเรียนได้รับรางวัลคุณธรรมจริยธรรมระดับ สพฐ. 3) มีผลงานรางวัลเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการบริหารงานและผลงานนักเรียน

3.1 เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Interview) ที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูล เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) พบว่า แบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องเหมาะสม

3.2 รวบรวมผลการสัมภาษณ์ที่ได้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ 1)

2. พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน แบบเจาะจง ที่มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ 2)

3. ประเมินรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการแจกแบบประเมินให้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน จากประชากร 27,386 คน โดยเปิดตารางของทาโรยามาเน

4. เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมิน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบบประเมินนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ

5. นำแบบประเมินที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) พบว่า แบบประเมินทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องเหมาะสม นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของ Cronbach พบว่า ความเป็นประโยชน์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.90 ด้านความเป็นไปได้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.88 ด้านความเหมาะสม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.84 และด้านความถูกต้อง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่าแบบประเมินมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการแก้ไข ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้วิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังในตารางที่ 1

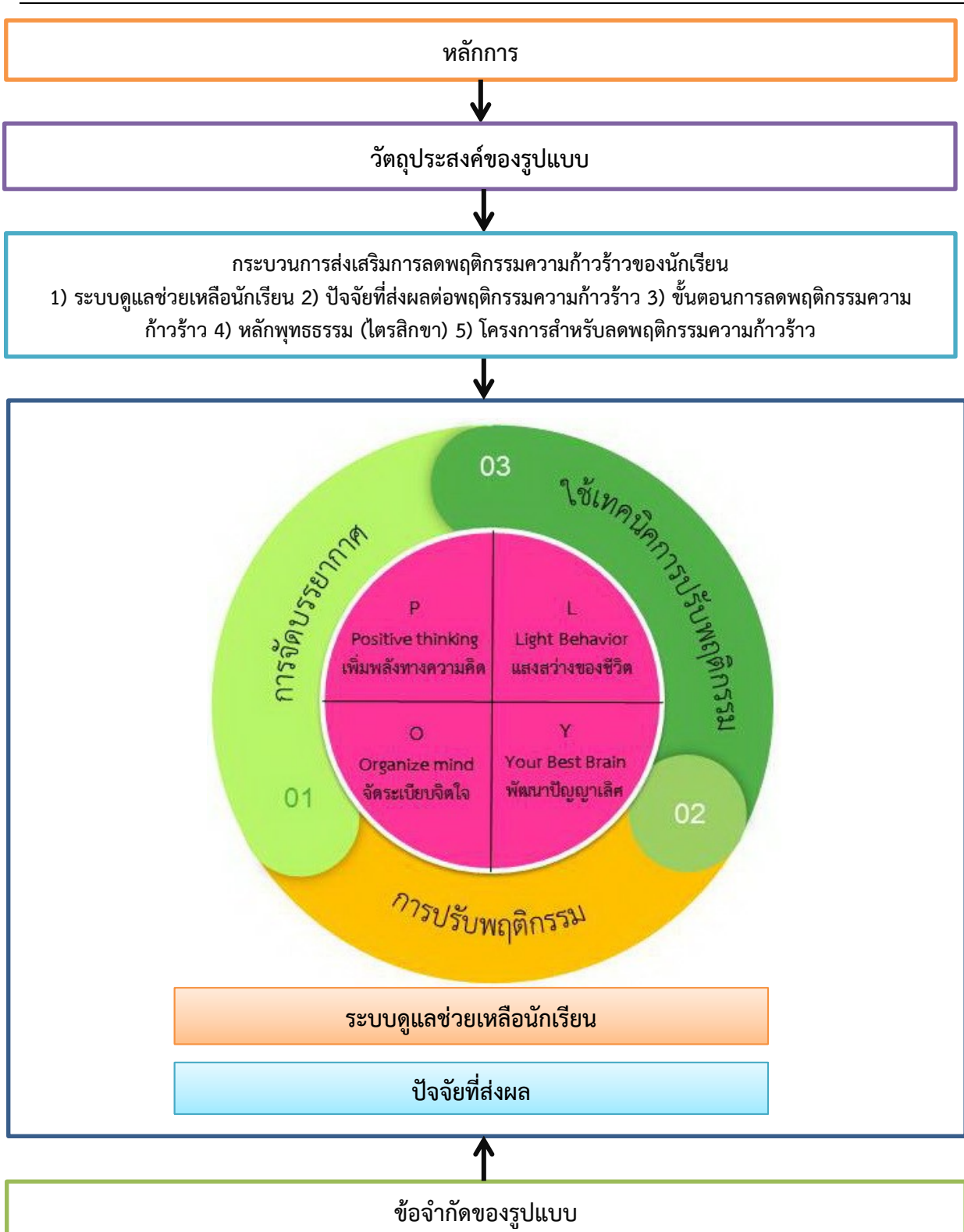
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวมและรายด้าน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา		สภาพปัญหา		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านศีล	3.22	0.84	ปานกลาง
2	ด้านสมาธิ	3.01	0.77	ปานกลาง
3	ด้านปัญญา	3.41	0.78	ปานกลาง
รวม		3.21	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญญา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.78) ด้านศีล ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.84) และด้านสมาธิ ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การสร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดในดังสรุปเป็นภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับมาก ด้านความถูกต้องด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้

3. รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนลดพฤติกรรมความก้าวร้าวโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อนักเรียน

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนในสถานศึกษา และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

ส่วนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ประกอบด้วย 1) ระบุดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว 3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว 5) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) 5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ประกอบด้วย 4 โครงการ (PLOY Project) ได้แก่ 1) โครงการเพิ่มพลังทางความคิด Positive thinking (P) : (ศีล) 2) โครงการแสงสว่างของชีวิต Light Behavior (L) : (ศีล) 3) โครงการจัดระเบียบจิตใจ Organize mind (O) : (สมาธิ) 4) โครงการพัฒนาปัญญาเลิศ Your Best Brain (Y) : (ปัญญา)

ส่วนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1. การเตรียมการ 2. การดำเนินการ 3. การประเมินผล

ส่วนที่ 5 ข้อจำกัดของรูปแบบ ได้แก่ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากข้อมูลทั่วไปของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าครูเป็นเพศหญิงมากที่สุด มีอายุในช่วง 41-50 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในภาพรวมว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดกับนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านศีล และด้านสมาธิ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดกับนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ เมื่อเด็กทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม ดื้อหรือไม่เชื่อฟังกฎระเบียบ พ่อแม่ก็ไม่ได้จัดการตั้งแต่ต้นอย่างจริงจัง ไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่ครูอาจารย์มอบหมายงานให้ นักเรียนมีความต้องการต่อสู้เพื่อชนะ (Master) หรือเพื่อให้ได้อิสรภาพ และข้อที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดกับนักเรียนน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ ชอบพูดขัดจังหวะเวลาครูสอน ครูชอบใช้อำนาจเกินเหตุกับนักเรียน เพื่อนชักจูงไปก่อเหตุอาชญากรรม มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของวลัยกรณ์ แพร่กิจธรรมชัย (2555) ได้ศึกษาเรื่องผลของการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง มีผลการวิจัยปรากฏว่า วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่ในระดับปานกลาง และใกล้เคียงกับงานวิจัยของพระอนุสรณ์ กิตติวณโณ (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรุนแรงทางกายที่ได้รับจากผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ความรุนแรงทางวาจาที่ได้รับจากผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกิดจากการคบเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกิดจากบริบทโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่เกิดจากการบริโภคสื่ออยู่ในระดับปานกลาง

2. รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ประกอบด้วย 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว 3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว 4) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา 5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ส่วนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติ ส่วนที่ 5 ข้อจำกัดของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องในบางประเด็นกับพระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีผลการวิจัยปรากฏว่า รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กนักเรียนด้านกาย วาจา และใจ ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบจากกรอบของการศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมความก้าวร้าวบูรณาการกับแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา และการที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ การสอบถาม โดยออกแบบกิจกรรมอบรมภายใต้กรอบแนวคิดตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อปรับเปลี่ยนความก้าวร้าวให้ลดลง

3. การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบด้วยการใช้แบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบ จากการตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา และส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ โดยการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนผ่านโครงการ กิจกรรม ที่นำหลักไตรสิกขา 3 มาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอน และโครงการ กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว 3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว 4) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา 5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับมาก ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ แสดงว่า ขั้นตอนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการส่งเสริมการลด

พฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาทั้งกระบวนการ การป้องกัน และการแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศีวเสน ญาณเมธ (2561) ได้ศึกษาหลักไตรสิกขาสำหรับการบริหารจัดการความขัดแย้งเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ซึ่งสรุปได้ว่า วิธีการในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งจำเป็นต้องแก้ไขปัญหที่พฤติกรรมของบุคคลให้มีพฤติกรรม ความก้าวร้าวลดลงตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนการจัดการ ความขัดแย้ง เพราะการอบรมกาย วาจา ใจ และสติปัญญาให้บริบูรณ์ มีความเกื้อกูล สนับสนุนซึ่งกันและกัน ตามกระบวนการ การป้องกัน และการแก้ไข ซึ่งจำแนกเป็น 12 กรณี คือ 1) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการลงโทษ 2) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการบัญญัติพระวินัย 3) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการพึ่งพาตนเอง 4) วิธีการแก้ไข ปัญหโดยการให้สติปัญญา 5) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการเผชิญหน้า 6) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการเจรจา 7) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการประนีประนอม 8) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการให้รางวัล 9) วิธีการแก้ไขปัญหโดย การใช้กุศโลบาย 10) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการพิสูจน์ความจริง 11) วิธีการแก้ไขปัญหโดยใช้กฎแห่ง ธรรมชาติ 12) วิธีการแก้ไขปัญหโดยใช้หลักศาสนาและวัฒนธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Santor Ingram and Kusumakar (2003) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหากับพฤติกรรม ก้าวร้าวทางวาจา ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มระดับของการยับยั้งผลทำให้ความก้าวร้าวทางวาจาลดลงได้เฉพาะ ในสภาวะที่แพ้เท่านั้น และบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาอย่างรุนแรงจะมีการตอบสนองในลักษณะ ความก้าวร้าวทางวาจามากกว่าบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย แนวทางการปฏิบัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับ มาก ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ แสดงว่า การนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้อง ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษายอมรับ มีความเหมาะสม คุ่มค่าที่จะนำรูปแบบพัฒนาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลัก พุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปปรับใช้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของพระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาคิลก) (2560) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การนำไปใช้ การติดตามและประเมินผล ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธจากวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นกระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวด้วยโครงการ PLOY Project ซึ่งประกอบด้วย 4 โครงการ คือ 1) โครงการเพิ่มพลังทางความคิด Positive thinking (P) : (ศีล) 2) โครงการแสงสว่างของชีวิต Light Behavior (L) : (ศีล) 3) โครงการจัดระเบียบจิตใจ Organize mind (O) : (สมาธิ) 4) โครงการพัฒนาปัญญาเลิศ Your Best Brain (Y) : (ปัญญา) โดยมีขั้นตอนการลดพฤติกรรม ความก้าวร้าวของนักเรียน 3 ขั้นตอน คือ 1) การจัดบรรยากาศ 2) การปรับพฤติกรรม 3) ใช้เทคนิคการปรับ พฤติกรรม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง นักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าวมี 10 ปัจจัย คือ 1) กรรมพันธุ์ 2) อารมณ์ 3) จิตใจ 4) สติปัญญา 5) สิ่งแวดล้อม 6) สังคม 7) ครอบครัว 8) พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ 9) ครูผู้สอน 10) การคบเพื่อน และ วัตถุที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงสื่อต่างๆ สรุปดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน คือ นักเรียนมีความต้องการต่อสู้เพื่อชนะ (Master) หรือเพื่อให้ได้อิสรภาพ นักเรียนติดเกมออนไลน์หรือเกมในลักษณะที่มีความรุนแรง นักเรียนเสพสื่อและตัวแบบที่มีเนื้อหา

ความก้าวร้าว เป็นลำดับ ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ควรจะได้รับพัฒนา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความต้องการต่อสู้ เพื่อชะลด พฤติกรรมนักเรียนติดเกมออนไลน์ หรือเกมในลักษณะที่มีความรุนแรง รวมถึงนักเรียนเสเพลและตัวแบบที่มี เนื้อหาความก้าวร้าว

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ยังให้ความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวให้กับนักเรียนไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลัก พุทธธรรม ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมใน การวางแผนการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความ ก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมแล้วนำไปดำเนินการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อฝึกฝนทักษะการ ส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมซึ่งโครงการกิจกรรมที่ได้เสนอไว้ใน งานวิจัยครั้งนี้มีหลายโครงการหลายกิจกรรมตามหลักไตรสิกขา ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรเลือกใช้โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทจึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบการส่งเสริมการลด พฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมด้านการแก้ปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษา

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการพัฒนาตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความ ก้าวร้าวสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชชาติกล). (2560). **รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ**. ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศิweiseน ญาณเมธ. (2561). **หลักไตรสิกขาสำหรับการบริหารจัดการการความขัดแย้งเพื่อลด พฤติกรรมความก้าวร้าว**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระสรวิชัย อภิปัญญา และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2553). **การสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความ รุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
- พระอนุสรณ์ กิตติวณโณ. (2561). **รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ**. **วารสารวิชาการธรรมทศน์**. 18(3). 317-326.
- มิสชนัญญา เงินเมือง. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ การทำหน้าที่ของครอบครัว และพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. รายงานการวิจัย. โรงเรียนอัสสัมชัญ.
- วลัยกรณ์ แพร่กิจธรรมชัย. (2555). **ผลของการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง**. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2561). **พจนานุกรมพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 34. นนทบุรี: เอส อาร์ ปรีนติ้ง แมส โปรดักชั่น.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.

Cronbach, L. J. (1984). **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York: Harper & Row.

Santor, Darcy A. Ingram Adrienne and Vivek Kusumakar, Influence of Executive Functioning Difficulties on Verbal Aggression in Adolescents: Moderating Effects of Winning and Losing and Increasing and Decreasing Levels of Provocation. **Aggressive Behavior**. 29(6). 475-488.